

Quina és l'autèntica situació del català a Catalunya?

No es pot confondre el coneixement d'una llengua amb el seu ús; és a dir, amb el fet de parlar-la efectivament o no, i en quines circumstàncies. A Catalunya —on resideix la concentració més elevada de parlants del català—, el coneixement relatiu de la llengua és superior als altres territoris de la comunitat lingüística (segons el cens de 2001, l'entén un 94'5% de la població i el sap parlar un 74'5%) i no ha parat de créixer des de 1975. Ara bé, no podem confondre el coneixement declarat pels ciutadans en els diversos censos amb l'efectivitat de l'ús del català en les relacions familiars i socials.

Fa unes setmanes, la Secretaria de Política Lingüística va fer públics els resultats de la primera encuesta oficial sobre els usos lingüístics (l'EULC 2003) i al llarg d'aquest any s'aniran coneixent els resultats corresponents a la resta del domini lingüístic. Segons els resultats de l'enquesta, efectivament es produeix un desfasament important entre coneixement i ús, ja que un 50'1% dels ciutadans considera el català la seva llengua habitual, mentre que un 44'1% atorga aquesta consideració al castellà. La resta es reparteix entre els que usen habitualment les dues llengües (4'7%) i els que se serveixen d'altres llengües, entre les quals hi ha l'occità de la Val d'Aran. Sens dubte, però, la dada més significativa de

l'EULC 2003, pel que fa a l'evolució preventiva dels usos lingüístics, és el fet que, a pesar que el català només ha estat la primera llengua apresa a la llar en un 40'4% dels casos, a causa dels elevats fluxos migratoris que s'han produït a llarg del segle XX —per tant, únicament 2'21 milions de ciutadans van aprendre el català a casa seva— són 2'67 milions els que el consideren la seva llengua pròpia i és, per a 2'74 milions, la seva llengua habitual. Aquest diferencial de gairebé deu punts, favorable a l'ús del català, ens permet as-

EL FUTUR del català passa per estimular els parlants a abandonar aquesta tendència a acomodar-se a parlar automàticament en castellà

segurar que el factor d'integració lingüística de la població immigrada ha actuat més intensament del que alguns cops s'assegura, en l'àmbit de la pura opinió. Lògicament, els resultats de l'EULC varien notablement quan s'analitzen cada un dels set àmbits territorials de Catalunya (per exemple, l'ús del català com a llengua habitual de la població oscil·la

entre el 89'4% de les Terres de l'Ebre i el 41'5% de l'àmbit metropolità), però no hi ha cap territori en què no es produixi l'esmentada diferència percentual positiva, en benefici del català, entre la llengua apresa a la llar i la llengua d'ús habitual. En el cas de l'àmbit metropolità, per exemple, del 31'9% de la població que va aprendre a la llar el català, es passa a un 40'2% que el considera la seva llengua pròpia i a un 41'5% que la utilitza habitualment, la qual cosa constitueix un increment gairebé idèntic (9'6%) al que es produeix en la mitjana del territori (9'7%).

El futur del català (i val a dir que ser optimistes o pessimistes és un luxe que no ens podem permetre, ni com a societat ni com a govern) passa per garantir la seva presència en la comunicació espontània i per estimular els parlants a abandonar aquesta tendència a acomodar-se a parlar automàticament en castellà

en castellà (sovint, sense cap mena de necessitat) a qualsevol interlocutor no catalanoparlant. Es tracta d'una cortesia innecessària, fins i tot paternista, i provoca una certa ocultació de la llengua catalana, en la pràctica, en els nostres pàs escolars, els carrers, els comerços, els locals d'esbarjo... Especialment de cara a aquestes persones que s'incorporen, dia rere dia, a la nostra so-

cietat, provinents del continent africà, de l'est d'Europa o de Latinoamèrica, els tem obligats a compartir el català, no únicament perquè continui existint, sinó també perquè, si no garantim que aquestes persones puguin accedir al coneixement de la llengua del país, els estem condemnant a una ciutadania de segona classe.

La necessitat d'incrementar la presència real de la llengua catalana en els àmbits informals i en les relacions interpersonals ens duu a una doble recomanació: les administracions han de garantir que cap ciutadà no serà inquietat ni discriminat pel fet d'usar la llengua catalana en qualsevol context i la societat civil catalana i les seves organitzacions han de percebre la necessitat d'incrementar l'ús normal de la pròpia llengua, i actuar en conseqüència.

En definitiva, el gran repte per a aquest govern, el gran desafiatament per a la societat civil catalana consisteix a transformar l'elevat grau de coneixement de la llengua que tenen els ciutadans i ciutadanes de Catalunya en un index equivalent d'ús efectiu i real d'aquesta llengua. Estem a favor de la diversitat, som un país cada cop més pluricrom, som conscients que la realitat catalana passa en l'actualitat per una situació de multilingüisme sostenible, però no podem neguir el fet objectiu que la llengua és la que necessita, encara, més protecció i estimulí.